

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/88/99

W OCZEKIWANIU NA PRZYJAZD PAPIEŻA DO OJCZYZNY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

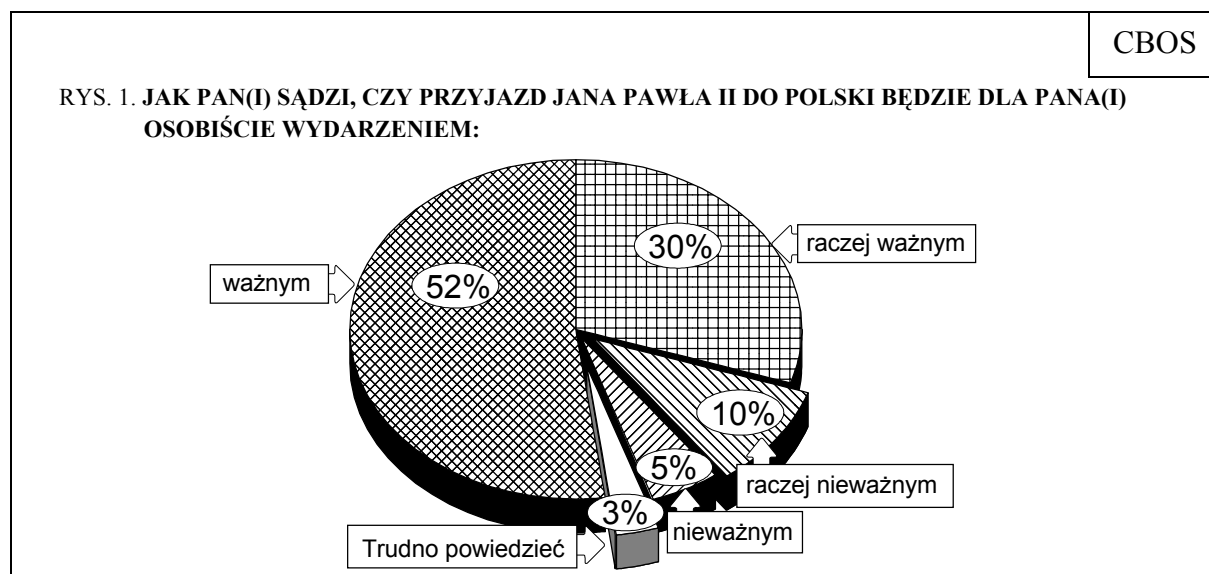
SPIS TREŚCI

CZY PRZYJAZD PAPIEŻA BĘDZIE DLA POLAKÓW WAŻNYM WYDARZENIEM?	1
W JAKI SPOSÓB ZAMIERZAMY UCZESTNICZYĆ W PIELGRZYMCE?	3
OCZEKIWANIA I OBAWY ZWIĄZANE ZE ZBLIŻAJĄCĄ SIĘ WIZYTĄ JANA PAWŁA II	8
OCENA REALIZACJI PAPIESKIEGO PRZESŁANIA SPRZED DWÓCH LAT	13

Tradycyjnie już próbujemy poznać opinie społeczeństwa o kolejnej wizycie Jana Pawła II w Polsce¹. Miesiąc przed przyjazdem Ojca Świętego do ojczyzny poprosiliśmy ankietowanych o ocenę wagi tego wydarzenia w ich życiu, zapytaliśmy też o plany związane z uczestnictwem w pielgrzymce oraz o nadzieje i oczekiwania, jakie z nią wiążą. Interesowało nas także, jak po dwóch latach badani oceniają realizację papieskiego przesłania z poprzedniej pielgrzymki.

CZY PRZYJAZD PAPIEŻA BĘDZIE DLA POLAKÓW WAŻNYM WYDARZENIEM?

Zdecydowana większość społeczeństwa (82%) uważa, że przyjazd Jana Pawła II do Polski będzie ważnym lub raczej ważnym wydarzeniem w ich życiu. Ponad jedna siódma rodaków (15%) sądzi jednak, że czerwcową pielgrzymką nie będzie miała dla nich osobiście większego znaczenia.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (108), 6-12 maja '99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłej ludności Polski (N=1074).

Przed poprzednimi pielgrzymkami w latach '91 i '97 zadawaliśmy ankietowanym to samo pytanie. Z porównania danych wynika, że - mimo każdorazowo prawie powszechnego poczucia, iż wizyta Papieża ma dla ankietowanych ważne znaczenie - stopniowo rośnie grupa osób, które nie przywiązują specjalnej wagi do pielgrzymki.

Tabela 1

Jak Pan(i) sądzi, czy przyjazd Jana Pawła II do Polski będzie dla Pana(i) osobiście wydarzeniem:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	V '91	V '97	V '99
	w procentach		
- ważnym lub raczej ważnym	89	86	82
- raczej nieważnym lub nieważnym	9	11	15
Trudno powiedzieć	2	3	3

Stosunek Polaków do papieskiej wizyty wiąże się przede wszystkim z religijnością mierzoną częstością uczestnictwa w praktykach religijnych². Wśród praktykujących systematycznie, tzn. przynajmniej raz w tygodniu, niemal wszyscy podkreślają wagę tego wydarzenia (93%), odsetek ten maleje w grupach praktykujących nieregularnie: jeden lub dwa razy w miesiącu (86%) i sporadycznie - kilka razy w roku (70%); zdecydowanie niski jest natomiast wśród osób w ogóle niepraktykujących (29%). W tej ostatniej grupie prawie dwie trzecie ankietowanych (64%) deklaruje, że nie przywiązuje wagi do tej pielgrzymki. Trzeba podkreślić, że dwa lata temu znacznie mniej osób (44%) nie uczestniczących w praktykach religijnych dystansowało się wobec wizyty Papieża w kraju³.

W pozostałych grupach społecznych odnotowujemy znacznie mniejsze zmiany stosunku do pielgrzymki - co ważne, przebiegają one w obu kierunkach. Dla przykładu - jej znaczenie relatywnie najbardziej (z 90% do 68%) zmalało wśród bezrobotnych, spośród których obecnie 26% sądzi, że przyjazd Jana Pawła II będzie dla nich osobiście wydarzeniem raczej nieważnym lub nieważnym. Znaczenie tej wizyty najwyraźniej wzrosło natomiast

² Zob. komunikat CBOS „Religijność Polaków w III RP”, oprac. B. Wciórka, marzec '99.

³ Por. komunikat CBOS „Przed wizytą Papieża Jana Pawła II w Ojczyźnie”, maj '97.

(z 80% do 99%) w środowisku robotników niewykwalifikowanych, którzy obecnie - podobnie jak rolnicy (91%) - powszechnie doceniają wagę tego wydarzenia w swoim życiu.

Zrozumiałe, że do wizyty Papieża bardzo dużą wagę przywiązują osoby o poglądach prawicowych (93%). Warto jednak podkreślić, że także wśród badanych identyfikujących się z lewicą prawie trzy czwarte sądzi, że przyjazd Papieża będzie dla nich osobiście wydarzeniem ważnym (35%) lub raczej ważnym (38%).

Można więc uznać, że zdecydowana większość Polaków - niezależnie od położenia społecznego, poglądów politycznych i częstości uczestnictwa w praktykach religijnych - przywiązuje wagę do papieskiej pielgrzymki. Dystansują się wobec niej najczęściej te osoby, które deklarują, że w ogóle nie biorą udziału w praktykach religijnych.

W JAKI SPOSÓB ZAMIERZAMY UCZESTNICZYĆ W PIELGRZYMCE?

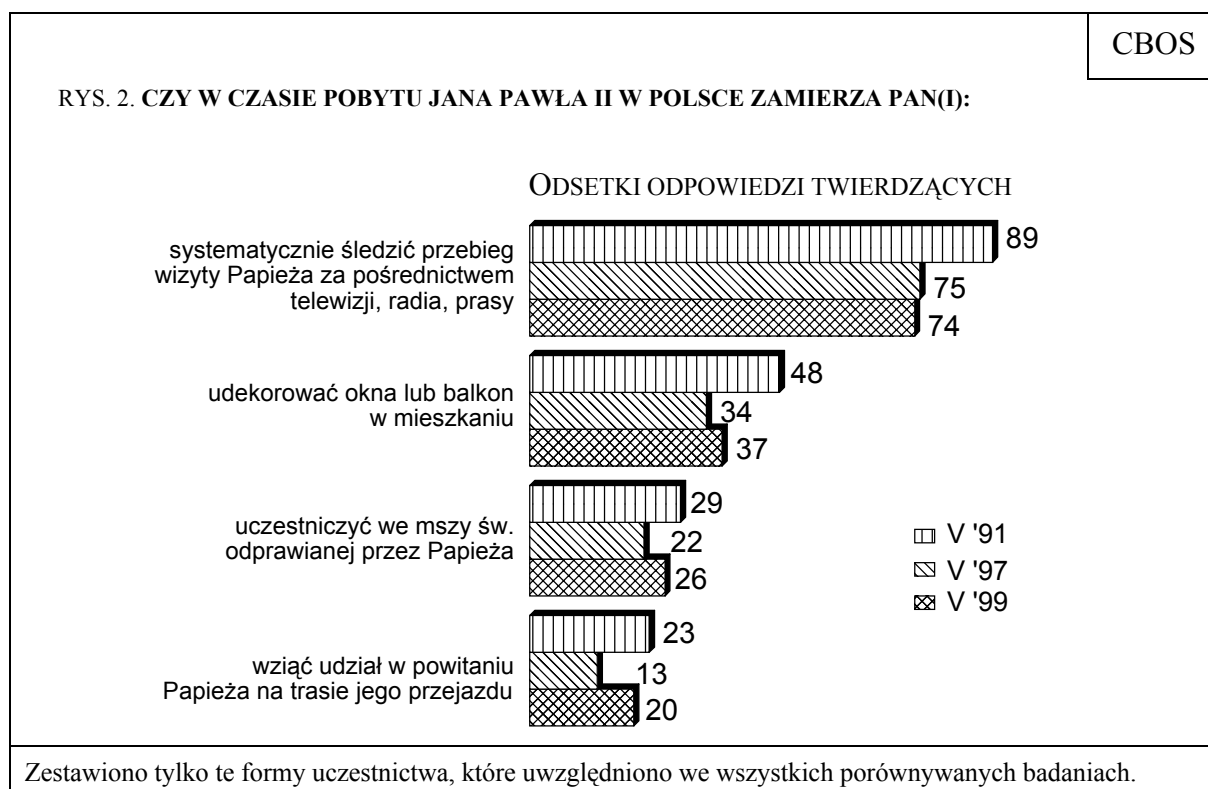
O skali zainteresowania przyjazdem Papieża świadczą także deklaracje dotyczące planów uczestnictwa w pielgrzymce. Trzy czwarte Polaków zamierza systematycznie śledzić jej przebieg za pośrednictwem telewizji, radia lub prasy. Prawie dwie piąte respondentów ma zamiar udekorować okna lub balkon w mieszkaniu, aby w ten sposób symbolicznie zaświadczyć o swej łączności z Papieżem. Udział we mszy św. odprawianej przez Ojca Świętego deklaruje jedna czwarta badanych, a prawie jedna siódma zamierza uczestniczyć w spotkaniu z nim. Powitanie Papieża na trasie przejazdu planuje jedna piąta dorosłych Polaków, a nieliczna grupa (4%) zamierza wręcz wędrować w ślad za nim po Polsce.

Tabela 2

Czy w czasie pobytu Jana Pawła II w Polsce zamierza Pan(i):	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- systematycznie śledzić przebieg wizyty Papieża za pośrednictwem telewizji, radia, prasy	74	21	5
- udekorować okna lub balkon w mieszkaniu	37	57	6
- uczestniczyć we mszy św. odprawianej przez Papieża	26	69	5
- wziąć udział w powitaniu Papieża na trasie jego przejazdu	20	75	5
- uczestniczyć w spotkaniu z Janem Pawłem II	15	81	5
- wędrować w ślad za Papieżem	4	93	3

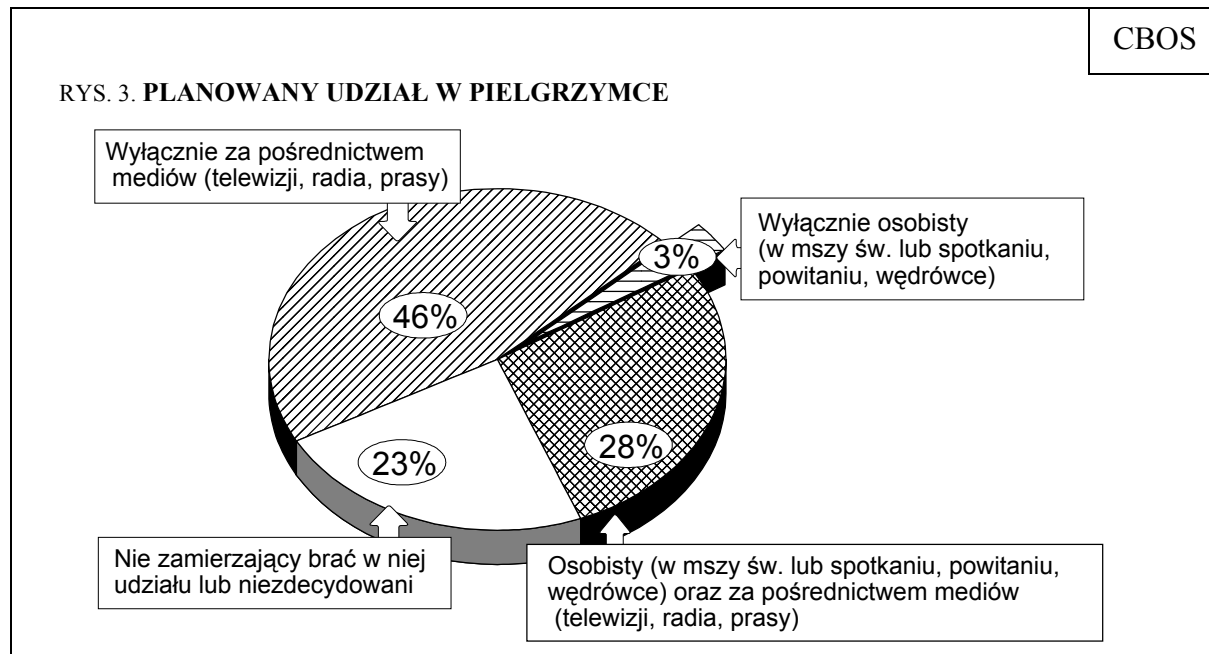
W porównaniu z rokiem '97 odnotowujemy pewien wzrost aktywnego zainteresowania wizytą Ojca Świętego - więcej osób zamierza wziąć udział w powitaniu go na trasie pielgrzymki, nieco więcej planuje też uczestnictwo w mszy św. odprawianej przez Papieża. Być może wiąże się to z faktem, że zbliżająca się wizyta będzie nieco dłuższa niż poprzednia i obejmie większy obszar kraju, a zatem więcej rodaków będzie miało szanse na spotkanie z Papieżem.

Trzeba zaznaczyć, że osiem lat temu większy odsetek badanych deklarował zamiar pośredniego uczestnictwa w pielgrzymce, przez systematyczne śledzenie jej przebiegu w mediach, a także symboliczny w niej udział - przez wywieszenie na zewnątrz mieszkania okolicznościowych dekoracji⁴. Nieco więcej osób niż obecnie wyrażało również zamiar uczestnictwa we mszy św. odprawianej przez Papieża i deklarowało udział w powitaniu go na trasie przejazdu, jednak zmiany te mieszczą się w granicach błędu statystycznego.

⁴ Warto przypomnieć, że w roku '91 pielgrzymka była dwuetapowa i w związku z tym prawie równie długa jak tegoroczna.

Poprzez skorelowanie deklaracji respondentów dotyczących różnych form planowanej aktywności uzyskaliśmy dokładniejsze dane o zamierzonym uczestnictwie w czerwcowym spotkaniu z Ojcem Świętym.

Największa grupa rodaków (46%) planuje **wyłącznie bierny udział** w pielgrzymce - za pośrednictwem mediów (telewizji, radia, prasy), prawie jedna trzecia (31%) zamierza **osobiście uczestniczyć** w spotkaniu z Papieżem, tzn. wziąć udział co najmniej w jednym z takich wydarzeń, jak: msza św. koncelebrowana przez Papieża, spotkanie z nim lub powitanie go na trasie przejazdu czy wręcz wędrowka w ślad za nim po Polsce. Warto podkreślić, że zdecydowana większość osób, które planują osobisty kontakt z Ojcem Świętym, ma również zamiar systematycznie śledzić przebieg pielgrzymki w mediach.

Należy jednak pamiętać, że prawie co czwarty rodak (23%) deklaruje, że **nie zamierza nawet biernie uczestniczyć w papieskiej pielgrzymce lub wyraża niezdecydowanie w tej sprawie**. Zrozumiałe, że osoby te nie planują również dekorowania okien swoich mieszkań. Ten symboliczny gest łączności z Papieżem zapowiada natomiast ponad połowa (55%) ankietowanych, którzy liczą na osobiste spotkanie z nim, a także ponad dwie piąte (43%) zamierzających śledzić przebieg pielgrzymki wyłącznie za pośrednictwem mediów.

Tabela 3

Cechy ankietowanych	Planowany udział w pielgrzymce:		
	osobisty (w mszy św. lub spotkaniu, powitaniu, wędrówce)*	wyłącznie za pośrednictwem mediów (telewizji, radia lub prasy)	nie zamierzający brać w niej udziału lub niezdecydowani
	w procentach		
Ogółem	31	46	23
Udział w praktykach religijnych			
Kilka razy w tygodniu	49	42	9
Raz w tygodniu	37	56	7
1- 2 razy w miesiącu	36	41	23
Kilka razy w roku	17	38	45
W ogóle nie uczestniczy	8	23	70
Poglądy polityczne			
Lewica	23	44	33
Centrum	33	42	26
Prawica	46	40	14
Miejsce zamieszkania			
Wieś	27	60	13
Miasto do 20 tys. mieszkańców	29	50	21
– 20 - 100 tys.	30	37	33
– 101 - 500 tys.	35	45	20
– 501 tys. i więcej	41	21	38
Wykształcenie			
Podstawowe	27	59	14
Zasadnicze zawodowe	31	50	19
Średnie	33	36	30
Wyższe	37	37	26
Dochody na jedną osobę w rodzinie			
Do 275 zł	27	55	18
276 - 399	31	52	17
400 - 549	30	48	21
550 - 799	32	44	23
Powyżej 799 zł	38	34	28
Bierni zawodowo			
Renciści	31	60	9
Emeryci	27	59	13
Uczniowie i studenci	37	24	39
Bezrobotni	22	40	37
Gospodynie domowe i inni	30	41	28
*Kategoria powstała z połączenia osób, które zamierzają uczestniczyć w pielgrzymce zarówno osobiście oraz za pośrednictwem mediów, jak i wyłącznie osobiście.			

Wśród badanych najczęściej praktykujących tylko 9% nie zamierza wziąć udziału w pielgrzymce, połowa (49%) ma zamiar osobiście spotkać Ojca Świętego, a także śledzić przebieg jego wizyty w mediach, natomiast 42% deklaruje, że ograniczy się wyłącznie do biernego udziału za pośrednictwem telewizji, radia lub prasy. Podobnie kształtują się plany osób praktykujących systematycznie raz w tygodniu, z tym że najczęściej deklarują one udział wyłącznie za pośrednictwem mediów. Wśród praktykujących nieregularnie prawie jedna czwarta nie zamierza uczestniczyć w pielgrzymce. Odsetek osób dystansujących się wobec niej wyraźnie rośnie wśród praktykujących sporadycznie - kilka razy w roku (45%), zdecydowanie najwyższy jest w środowisku osób w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych (70%). Zrozumiałe, że znacznie mniejsze niż inni zainteresowanie pielgrzymką wykazują badani identyfikujący się z lewicą - jedna trzecia z nich nie zamierza w ogóle w niej uczestniczyć, jednakże prawie jedna czwarta planuje osobisty udział.

Do grup społeczno-demograficznych, które stosunkowo najczęściej deklarują, że nie zamierzają uczestniczyć w pielgrzymce, należą mieszkańcy wielkich miast (38%), uczniowie i studenci (39%) oraz bezrobotni (37%). Wyższy niż w innych grupach odsetek osób, które z dystansem odnoszą się do wizyty Papieża, odnotowujemy również wśród badanych lepiej wykształconych, najlepiej sytuowanych oraz młodszych (do 44 lat).

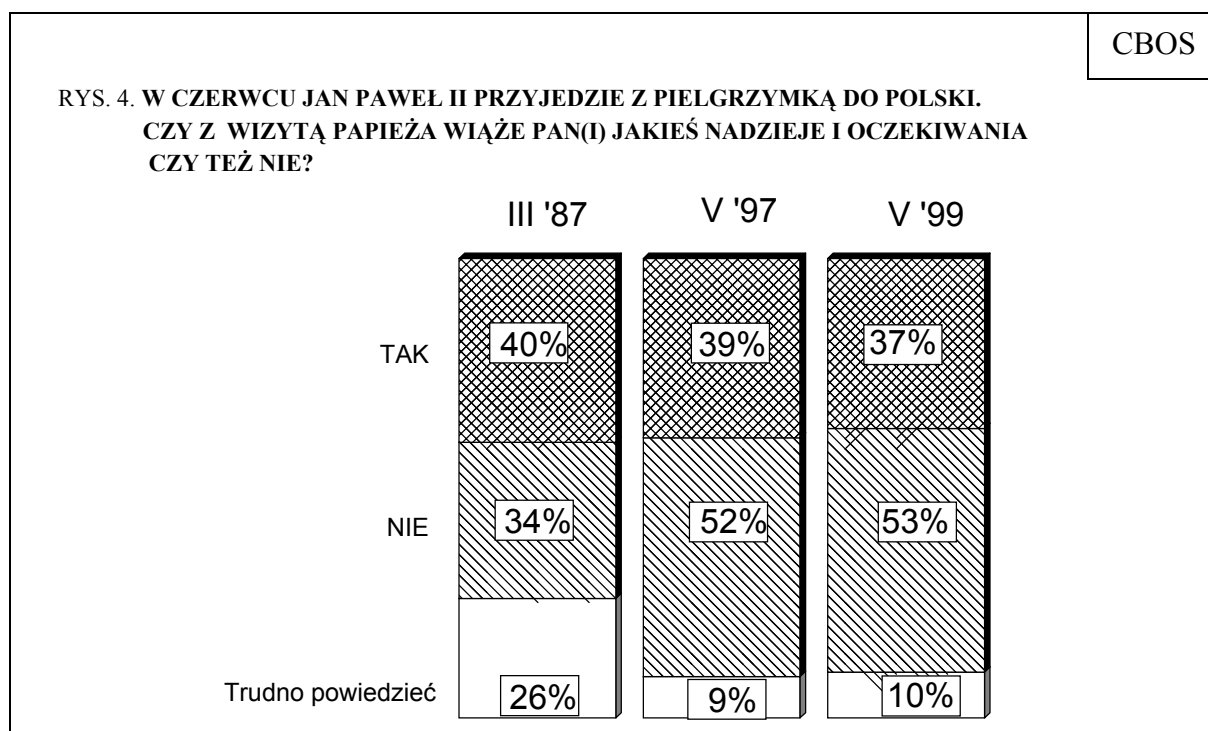
Warto podkreślić, że forma udziału w wydarzeniach związanych z pielgrzymką pozostaje w ścisłym związku z położeniem społecznym i ekonomicznym ankietowanych. Ogólnie można powiedzieć, że im większe miejsce zamieszkania, wyższy status społeczno-ekonomiczny badanych, tym więcej osób planuje osobiste spotkanie z Papieżem. Odsetek ten jest znacznie wyższy wśród respondentów o poglądach prawicowych niż lewicowych. Natomiast im mniejsza jest miejscowość, w której mieszkają ankietowani, niższe ich wykształcenie i dochody, a także im starszy wiek, tym większy odsetek zamierza śledzić pielgrzymkę wyłącznie za pośrednictwem mediów.

Widzimy więc, że osoby żyjące w trudniejszych warunkach mają mniejsze szanse osobistego uczestnictwa w papieskiej pielgrzymce, mimo że to one są na ogół bardziej religijne, bardziej związane z Kościołem⁵.

⁵ Zob. komunikat CBOS „Religijność Polaków w III RP”, cyt. wyd.

OCZEKIWANIA I OBAWY ZWIĄZANE ZE ZBLIŻAJĄCĄ SIĘ WIZYTĄ JANA PAWŁA II

Od dwunastu lat niezmiennie mniej więcej dwie piąte ankietowanych przyznaje, że przyjazd Ojca Świętego do kraju budzi w nich oczekiwania i jest źródłem nadziei. Warto sobie jednak uświadomić, iż od roku '97 nieco ponad połowa polskiego społeczeństwa deklaruje, że nie wiąże z papieską pielgrzymką żadnych nadziei i oczekiwań. Dla porównania - u schyłku PRL, w roku '87 takich osób było znacznie mniej. Trzeba jednak podkreślić, że co czwarty ankietowany uchylał się wtedy od odpowiedzi na ten temat.

Odsetek respondentów wiążących z papieską pielgrzymką nadzieje i oczekiwania zależy przede wszystkim od poziomu ich religijności, mierzonego częstością udziału w praktykach religijnych, a także od ich identyfikacji politycznej. Spośród grup społeczno-demograficznych częściej niż przeciętnie wyrażają je osoby najstarsze - renciści i emeryci, a wśród aktywnych zawodowo - rolnicy oraz kadra kierownicza i inteligencja.

Ankietowanym, którzy zadeklarowali, że pokładają w papieskiej pielgrzymce nadzieje i wiążą z nią oczekiwania, zadaliśmy pytanie otwarte z prośbą o ich opisanie.

Tabela 4

Jakie nadzieje i oczekiwania wiąże Pan(i) z wizytą Papieża?	Wskazania według terminów badań	
	V '97 (N=436)	V '99 (N=395)
	w procentach	
Odrodzenie moralne Polaków, poruszenie sumień, umocnienie nadziei, podniesienie na duchu, dostarczenie wskazań, jak żyć	26	23
Polepszenie stosunków między ludźmi, ożywienie więzi społecznych, ograniczenie przestępczości	15	18
Porozumienie i pojednanie narodowe, zjednoczenie Polaków, uspokojenie nastrojów	16	17
Umocnienie i ożywienie wiary, wzrost religijności	11	16
Wpływ na rządzących, szczególnie na ich stosunek do obywateli , na partie, oraz na poprawę sytuacji politycznej w kraju	11	15
Nadzieje na poprawę sytuacji ekonomicznej kraju, miast leżących na trasie pielgrzymki oraz obywateli, szczególnie tych, którzy znajdują się w trudnym położeniu	4	12
Nadzieja na przeżycie spotkania z Papieżem - osobistego i za pośrednictwem mediów	10	9
Oczekiwanie zmian na lepsze - wyrażone ogólnie, niesprecyzowane	14	6
Nadzieja na pokój w Europie, w świecie	0	2
Wpływ na młodzież	3	1
Wpływ na stosunki między Kościołem a państwem	5	0
Wpływ na duchowieństwo	2	0
Inne oczekiwania i nadzieje	4	3
Trudno powiedzieć	3	4
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wymienić więcej niż jedno oczekiwanie.		

Podobnie jak w roku '97, ankietowani mają nadzieję przede wszystkim na **odrodzenie moralne społeczeństwa** (23%). W spontanicznych wypowiedziach podkreślają, że „Ojciec Święty przemówi do sumień, do serc Polaków, wpłynie na duchową odnowę, przemianę postaw - szczególnie w dziedzinie moralności, podniesie rodaków na duchu, pocieszy, doda wiary w siebie, umocni nadzieję na lepszą przyszłość, da cenne wskazówki, jak mamy postępować, wskaże, jak wejść w kolejny wiek”.

Oczekiwaniom tym towarzyszy nadzieja na **poprawę stosunków między ludźmi, w tym szczególnie na ograniczenie przestępczości** (18%). Ludzie wierzą, że „pod wpływem obecności Ojca Świętego nastąpi otwarcie się ludzi na siebie wzajemnie, ożywią się więzi społeczne, umocni się wrażliwość na krzywdę drugiego człowieka, życzliwość i pomoc, pogłębi się solidarność, wyciszy agresja, mniej będzie obojętności, zazdrości i nienawiści, będzie bezpieczniej - mniej przestępstw, chuligaństwa, rozbojów i zabójstw”.

Kolejnym pragnieniem jest **porozumienie, pojednanie rodaków i uspokojenie nastrojów** (17%). Ankietowani wyrażają nadzieję, że „Papież nas scali, doprowadzi do złagodzenia konfliktów społecznych, do pokoju, pojednania i zjednoczenia ludzi, nastąpi konsolidacja narodu, wzmocnienie jego integralności”.

Mniej więcej tyle samo respondentów uznaje za istotne **umocnienie i ożywienie wiary, wzrost religijności** (16%). Warto podkreślić, że oczekiwania w tej dziedzinie wyraża obecnie nieco więcej osób niż dwa lata temu. Ankietowani oczekują, że „na skutek papieskiej pielgrzymki ludzie się nawrócą, będą się więcej modlić, pozbędą się rozterek duchowych, zmieni się ich świadomość religijna, zwiększy się wpływ religii na życie ludzi”. Nadziejom tym towarzyszy oczekiwanie na radosne **przeżycie spotkania z Papieżem** (9%).

Przede wszystkim jednak znacznie częściej niż w roku '97 badani spodziewają się, że rezultatem papieskiej pielgrzymki będzie **poprawa warunków materialnych obywateli, a także sytuacji ekonomicznej kraju oraz miast leżących na trasie przejazdu Papieża** (12%). Świadczą o tym wypowiedzi pełne nadziei: „Papież może zobaczy, że ludziom coraz gorzej materialnie i poprawi ich los, wpłynie na sytuację w rolnictwie, na wsi, upomni się za pokrzywdzonymi, wyzyskiwanymi, może poprawi się byt rodziny, będzie podwyżka płac, zmniejszy się bezrobocie, będzie praca dzięki tej wizycie, w miejscach, które odwiedzi Papież, będą odnowione drogi, zabytki, nastąpi szybki wzrost budowy osiedli mieszkaniowych, miasta zostaną ukwiecone”.

Badani w większym stopniu niż dwa lata temu liczą na to, że Papież będzie miał **wpływ na polityków, a szczególnie na rządzących i sprawi, że zmieni się ich stosunek do obywateli** - szczególnie tych najsłabszych społecznie i ekonomicznie (15%). Oczekują, że

„Papież zwróci uwagę rządzących na biedę i wyzysk, porozmawia z Kwaśniewskim i może polepszy się rolnikom, być może jego wizyta nakłoni rząd do poprawy warunków życia ludzi na wsi, po spotkaniu z Papieżem rząd lepiej zadba o ludzi i zmniejszy się bezrobocie, może zmądrzeją w rządzie - może im przetłumaczy, że należy pomyśleć o ludziach, którzy biednieją, a nie tylko o sobie, przemówi politykom do sumienia, by zniknęła znieczulica wobec spraw ludzkich, by zrobili coś dla zwykłych ludzi, a nie dalej oszukiwali ich, może wpłynie na polityków odnośnie ich większej odpowiedzialności za społeczeństwo, po spotkaniu z Papieżem może politycy i władze ockną się, by nie dbać tylko o swoje stołki, lecz o wszystkich Polaków”.

Wybrane wypowiedzi ukazują, jak szeroka jest skala problemów, w rozwiązywaniu których ludzie oczekują pomocy od Papieża.

Podsumowując trzeba podkreślić, że ankietowani znacznie częściej niż dwa lata temu wyrażają swoje nadzieje i oczekiwania dotyczące poprawy warunków życia. Jednocześnie mniej jest wypowiedzi niesprecyzowanych, wyrażających ogólnie nadzieję na pozytywne zmiany. Symptomatyczne, że nie pojawiły się również odpowiedzi dotyczące pożądanego wpływu Papieża na stosunki między Kościołem a państwem oraz na duchowieństwo. Przypomnijmy, że u schyłku PRL - w roku '87, przed trzecią pielgrzymką Papieża do kraju - Polacy najczęściej oczekiwali właśnie poprawy stosunków między państwem a Kościołem (29%). Poza tym jednym wyjątkiem, wyrażane wówczas nadzieje zbliżone były do obecnych - oczekiwano porozumienia i pojednania narodowego, złagodzenia konfliktów społecznych (24%), a także odnowy moralnej społeczeństwa, polepszenia stosunków między ludźmi i ograniczenia zjawisk patologii społecznej (19%), wzrostu religijności (18%) i poprawy sytuacji ekonomicznej kraju (13%)⁶. Mimo że tegoroczna pielgrzymka Ojca Świętego odbywa się w zupełnie innej sytuacji społeczno-politycznej, ładunek społecznych nadziei i oczekiwań związanych z nią jest równie znaczący jak u schyłku PRL.

⁶ Odpowiedzi respondentów z roku '87 nie możemy bezpośrednio zestawiać z obecnymi z powodu odmiennego opracowania obu pytań otwartych.

Nie wolno jednak zapominać, że - mimo tak rozbudzonych oczekiwań części społeczeństwa - połowa ankietowanych nie wiąże z pielgrzymką żadnych nadziei. Nasuwa się wobec tego pytanie, czy Polacy żywią jakieś obawy, niepokoje w związku z wizytą Papieża.

Tabela 5

Czy zbliżająca się wizyta Papieża budzi w Panu(i) jakieś obawy, niepokoje czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	V '97	V '99
	w procentach	
Tak	19	12
Nie	78	85
Trudno powiedzieć	3	3

Zdecydowana większość społeczeństwa (85%) nie odczuwa żadnych obaw, jedna ósma dorosłych Polaków (wyraźnie mniej niż dwa lata temu) sygnalizuje zaś pewne niepokoje. Osobom tym zadaliśmy pytanie otwarte z prośbą o ich opisanie.

Tabela 6

Co Pana(ią) niepokoi, czego się Pan(i) obawia w związku z wizytą Papieża w Polsce?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	V '97 (N=218)	V '99 (N=129)
	w procentach	
Obawy o życie i bezpieczeństwo Papieża	75	50
Obawy o zdrowie Papieża	5	16
Obawy przed rozruchami i niepokojami w kraju	10	15
Obawy związane z niekorzystnymi dla kraju skutkami pielgrzymki ('97), z kosztami pielgrzymki ('99)	8	15
Inne obawy	8	10
Trudno powiedzieć	1	2

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wymienić więcej niż jedną obawę.

Podobnie jak przed dwoma laty, wypowiedzi osób mających jakieś obawy, niepokoje dotyczą przede wszystkim lęku o życie Papieża, o jego bezpieczeństwo: „ktoś może próbować go zabić, zorganizować zamach, Polska jest krajem niebezpiecznym i istnieje zagrożenie dla Ojca Świętego”. Niepokoje tego rodzaju pojawiają się jednak znacznie rzadziej niż w roku '97. Częstsze są natomiast wypowiedzi pełne troski o zdrowie Ojca Świętego - w związku z jego podeszłym wiekiem i widocznym schorowaniem, częstsze jest także zaniepokojenie możliwością rozruchów w czasie pielgrzymki. Przede wszystkim jednak wyraźniej niż dwa lata temu badani akcentują niepokoje związane ze zbyt wysokimi kosztami wizyty Papieża. W roku '97 prawie wyłącznie koncentrowali się na - ich zdaniem - niekorzystnych skutkach politycznych i duchowych pielgrzymki, natomiast obecnie częściej mówią o jej finansowych konsekwencjach. Staje się to bardziej zrozumiałe, jeśli weźmiemy pod uwagę, że nadzieje i oczekiwania związane z tegoroczną pielgrzymką dotyczą także poprawy sytuacji ekonomicznej kraju i obywateli.

OCENA REALIZACJI PAPIESKIEGO PRZESŁANIA SPRZED DWÓCH LAT

W opinii ankietowanych, społeczeństwu udało się w pewnym stopniu zrealizować przesłanie Papieża skierowane do rodaków w czasie poprzedniej pielgrzymki. Ocena zmian, jakie zaszły w naszym kraju w ciągu ostatnich dwóch lat, jest jednak zróżnicowana i zależy od konkretnej dziedziny, której dotyczyło papieskie przesłanie⁷.

⁷ Przesłanie zrekonstruowaliśmy na podstawie wygłoszonych przez Papieża w roku '97 homilii i przemówień.

Tabela 7

Dziedziny	W czasie ostatniej pielgrzymki do ojczyzny w roku '97 Papież mówił o potrzebie zmian w różnych dziedzinach życia. Przy każdej z takich dziedzin proszę określić, czy - Pana(i) zdaniem - w ciągu ostatnich dwóch lat coś się w Polsce zmieniło na lepsze, a może na gorsze czy też prawie wszystko pozostało po staremu?				
	Wskaźnik zmian*	Zmieniło się na lepsze	Zmieniło się na gorsze	Prawie nic się nie zmieniło	Trudno powiedzieć
		w procentach			
Obrona życia dzieci nie narodzonych	+ 34	43	9	30	18
Budowanie jedności chrześcijan	+ 23	31	8	44	17
Budowanie duchowej jedności Europy	+ 22	30	8	44	17
Pielęgnowanie pamięci historycznej	+ 20	29	9	45	18
Umacnianie solidarności z cierpiącymi	+ 20	32	12	43	13
Umacnianie solidarności z ubogimi	+ 18	32	14	42	11
Umacnianie wartości rodziny	+ 18	30	12	47	11
Umiejętne korzystanie z wolności	+ 13	27	14	47	13
Zachowanie wierności Kościołowi	+ 13	26	13	47	15
Angażowanie się w życie polityczne kraju	+ 2	15	13	51	21
Troska o rozwój nauki i kultury	+ 1	20	19	46	15
Dbłość o wychowanie i wykształcenie młodego pokolenia	- 1	25	26	38	11
Łagodzenie podziałów społecznych	- 9	13	22	50	15
Przeciwdziałanie wyzyskowi w pracy	- 30	7	37	45	11

*Różnica między odsetkiem opinii o zmianach na lepsze a odsetkiem opinii o zmianach na gorsze. Znak (+) oznacza przewagę opinii, że zmieniło się na lepsze, znak (-) - przewagę opinii, że nastąpiły zmiany na gorsze.

Największy odsetek badanych dostrzega pozytywne zmiany przede wszystkim w dziedzinie obrony życia dzieci nie narodzonych, do której tak gorąco wzywał Ojciec Święty. Znaczną przewagę zmian na lepsze widzą ankietowani również w szczególnie ważnej dla Papieża sferze budowania duchowej jedności chrześcijan, a także jedności Europy - o co zabiegał w czasie tzw. zjazdu prezydentów w Gnieźnie. Równie pozytywnie oceniany jest postęp w pielęgnowaniu naszej pamięci historycznej, której wagę przypomniał Papież w Krakowie. Zdaniem ankietowanych, w okresie, jaki upłynął od ostatniej pielgrzymki, umocniła się także solidarność Polaków z cierpiącymi i ubogimi, a w społecznej świadomości

wzrosła także wartość rodziny. Jeśli chodzi o umiejętne korzystanie z wolności, to ankietowani dwukrotnie częściej dostrzegają zmiany na lepsze niż na gorsze. Podobnie oceniana jest sfera wierności polskiego społeczeństwa Kościołowi.

Dwie kolejne dziedziny uzyskują niejednoznaczne oceny. W przypadku postulowanego przez Papieża angażowania się obywateli w życie polityczne kraju odsetek dostrzegających zmiany na lepsze jest mniej więcej taki sam jak tych, którzy są zdania, że pod tym względem zmieniło się na gorsze. Podobnie oceniane są zmiany w tych sferach życia społecznego, które szczególnie wymagają współdziałania władz i obywateli, a dotyczą troski o rozwój kultury i nauki oraz dbałości o wychowanie i wykształcenie młodego pokolenia, a więc dziedzin szczególnie ważnych w życiu narodu i bliskich Papieżowi.

W dwóch sferach życia społecznego ankietowani dostrzegają przewagę zmian na gorsze. Negatywne oceny dotyczą zmian odnoszących się do istniejących w polskim społeczeństwie podziałów społecznych, o łagodzenie których upominał się Ojciec Święty. Zdecydowanie najgorzej jednak badani oceniają zmiany w dziedzinie przeciwdziałania wyzyskowi w pracy. Można uznać, że w obu tych sprawach przesłanie papieskie pozostało raczej bez echa.

Zdecydowana większość społeczeństwa docenia znaczenie zbliżającej się pielgrzymki Papieża, chociaż z dłuższej perspektywy czasowej widać, że stopniowo rośnie grupa osób, które nie przywiązują do niej wagi. O skali zainteresowania wizytą Papieża świadczą nie tylko deklaracje dotyczące doniosłości jego przyjazdu, ale także plany uczestnictwa w pielgrzymce. Największa grupa dorosłych respondentów (46%) planuje wyłącznie bierny w niej udział - za pośrednictwem mediów. Prawie co trzeci ankietowany ma zamiar osobiście uczestniczyć w spotkaniu z Papieżem, tzn. wziąć udział co najmniej w jednym z takich wydarzeń, jak:

msza św. odprawiana przez Ojca Świętego, spotkanie z nim lub powitanie go na trasie przejazdu czy wręcz wędrówka w ślad za nim po Polsce. Zdecydowana większość osób, które planują osobiście uczestniczyć w spotkaniu z Papieżem, ma również zamiar systematycznie śledzić przebieg pielgrzymki w mediach. Należy jednak pamiętać, że prawie co czwarty rodak nie planuje nawet biernego udziału w papieskiej pielgrzymce lub deklaruje niezdecydowanie w tej sprawie.

Oczekiwania i nadzieje związane z przyjazdem Ojca Świętego do ojczyzny wyraża prawie dwie piąte rodaków. Dotyczą one przede wszystkim odrodzenia moralnego, poruszenia sumień, umocnienia nadziei, podniesienia na duchu oraz dostarczenia wskazań, jak żyć. Towarzyszy im nadzieja na poprawę stosunków między ludźmi, szczególnie zaś na ograniczenie przestępczości. Inne pragnienia to porozumienie i zjednoczenie Polaków, uspokojenie nastrojów społecznych oraz umocnienie wiary i wzrost religijności. Ankietowani znacznie częściej niż w roku '97 oczekują, że rezultatem papieskiej pielgrzymki będzie poprawa sytuacji ekonomicznej kraju, miast leżących na trasie przejazdu Ojca Świętego oraz warunków życia Polaków. Bardziej niż dwa lata temu badani liczą na to, że Papież będzie miał wpływ na rządzących i sprawi, że zmieni się ich stosunek do obywateli - szczególnie do grup najsłabszych społecznie i ekonomicznie.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) sądzi, czy przyjazd Jana Pawła II do Polski będzie dla Pana(i) osobiście wydarzeniem:

	(%)					
	ważnym	raczej ważnym	raczej nieważnym	nieważnym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	52	30	10	5	3	1074
Płeć						
Mężczyźni	49	30	9	7	5	509
Kobiety	54	30	10	4	2	565
Wiek						
18-24 lat	39	39	13	6	3	154
25-34	43	35	9	8	4	190
35-44	53	28	10	4	5	211
45-54	52	30	9	5	3	211
55-64	64	23	8	4	1	137
65 lat i więcej	60	22	10	5	3	171
Miejsce zamieszkania						
Wieś	59	28	8	3	2	391
Miasto do 20 tys.	41	44	5	6	4	126
20 - 100 tys.	45	25	15	9	5	210
101 - 500 tys.	50	33	9	4	4	213
501 tys. i więcej mieszk.	53	24	13	9	1	134
Wykształcenie						
Podstawowe	58	27	9	4	2	313
Zasadnicze zawodowe	56	30	6	4	4	264
Średnie	46	31	12	6	4	400
Wyższe	43	33	13	9	1	98
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	45	39	9	4	3	79
Prac. umysł. niż. szczebla	48	38	6	7	2	109
Pracownicy fiz.- umysł.	49	26	13	7	4	94
Robotnicy wykwalifikowani	55	26	8	7	4	118
Robotnicy niewykwalifik.	52	47	0	0	1	40
Rolnicy	54	37	4	0	6	64
Pracujący na własny rach.	51	27	15	4	3	50
Bierni zawodowo						
Renciści	64	24	7	2	3	112
Emeryci	59	23	10	6	1	195
Uczniowie i studenci	32	43	14	9	2	71
Bezrobotni	49	19	17	9	6	89
Gospodynie domowe i inni	45	33	11	2	8	52
Pracuje w:						
sferze budżetowej	47	40	7	4	1	123
sekt. państw., publicznym	44	38	9	4	4	112
sp. własc. pryw. i państwa	57	26	7	4	5	102
sekt. pryw. poza rolnict.	49	28	11	10	1	169
prywatnym gośp. rolnym	55	37	3	0	5	73
Dochoły na jedną osobę						
Do 275 zł	51	26	14	4	5	172
276 - 399	61	29	5	3	1	131
400 - 549	54	29	12	3	2	253
550 - 799	52	30	7	6	5	155
Powyżej 799 zł	49	29	8	10	4	152
Ocena własnych war. mater.						
Złe	50	30	11	5	4	359
Średnie	56	28	9	4	3	467
Dobre	47	32	9	8	4	248
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	78	15	0	6	2	73
Raz w tygodniu	64	29	5	1	1	541
1-2 razy w miesiącu	49	37	10	1	2	163
Kilka razy w roku	30	40	15	8	8	193
W ogóle nie uczestniczy	13	16	31	33	8	102
Poglądy polityczne						
Lewica	35	38	16	8	3	285
Centrum	50	28	14	6	5	287
Prawica	69	24	2	3	2	299
Trudno powiedzieć	53	32	7	4	4	230

Tabela 2. Planowany udział w pielgrzymce: 1 - osobisty (w mszy św. lub spotkaniu, powitaniu, wędrowce) oraz za pośrednictwem mediów (telewizji, radia, prasy); 2 - wyłącznie za pośrednictwem mediów; 3 - wyłącznie osobisty (w mszy św. lub spotkaniu, powitaniu, wędrowce); 4 - nie zamierzający brać w niej udziału lub niezdecydowani

	(%)				
	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	28	46	3	23	1074
Płeć					
Mężczyźni	25	45	4	25	509
Kobiety	30	47	3	20	565
Wiek					
18-24 lat	25	29	16	31	154
25-34	27	38	3	33	190
35-44	29	42	2	27	211
45-54	26	55	1	18	211
55-64	37	50	0	12	137
65 lat i więcej	25	61	0	13	171
Miejsce zamieszkania					
Wieś	25	60	2	13	391
Miasto do 20 tys.	25	50	4	21	126
20 - 100 tys.	28	37	2	33	210
101 - 500 tys.	31	45	4	20	213
501 tys.i więcej mieszk.	33	21	9	38	134
Wykształcenie					
Podstawowe	23	59	4	14	313
Zasadnicze zawodowe	30	50	1	19	264
Średnie	30	36	3	30	400
Wyższe	30	37	8	26	98
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	31	35	8	26	79
Prac.umysł.niż.szczebla	31	40	3	25	109
Pracownicy fiz.-umysł.	32	32	3	32	94
Robotnicy wykwalifikowani	31	47	0	22	118
Robotnicy niewykwalifik.	22	57	1	21	40
Rolnicy	30	64	0	5	64
Pracujący na własny rach.	31	37	4	28	50
Bierni zawodowo					
Renciści	29	60	2	9	112
Emeryci	27	59	0	13	195
Uczniowie i studenci	15	24	22	39	71
Bezrobotni	21	40	2	37	89
Gospodynie domowe i inni	29	41	1	28	52
Pracuje w:					
sferze budżetowej	33	43	7	18	123
sekt. państw.,publicznym	28	44	0	28	112
sp. właśc. pryw. i państwa	36	35	4	25	102
sekt. pryw. poza rolnict.	28	39	0	32	169
prywatnym gosp. rolnym	33	62	0	5	73
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	21	55	5	18	172
276 - 399	31	52	0	17	131
400 - 549	27	48	3	21	253
550 - 799	29	44	3	23	155
Powyżej 799 zł	31	34	7	28	152
Ocena własnych war. mater.					
Złe	27	49	2	23	359
Średnie	30	49	4	17	467
Dobre	27	36	5	32	248
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	49	42	1	9	73
Raz w tygodniu	35	56	2	7	541
1-2 razy w miesiącu	26	41	10	23	163
Kilka razy w roku	13	38	4	45	193
W ogóle nie uczestniczy	6	23	2	70	102
Poglądy polityczne					
Lewica	20	44	3	33	285
Centrum	29	42	4	26	267
Prawica	41	40	5	14	289
Trudno powiedzieć	19	62	2	17	230

Tabela 3. W czerwcu Jan Paweł II przyjedzie z pielgrzymką do Polski.
Czy z wizytą Papieża wiąże Pan(i) jakieś nadzieje i oczekiwania
czy też nie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	53	10	1071
Płeć				
Mężczyźni	34	58	8	506
Kobiety	40	49	11	565
Wiek				
18-24 lat	30	61	8	154
25-34	35	53	12	189
35-44	36	56	9	211
45-54	33	52	15	211
55-64	42	51	7	135
65 lat i więcej	47	48	6	171
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	47	10	390
Miasto do 20 tys.	39	51	11	126
20 - 100 tys.	30	61	9	210
101 - 500 tys.	36	54	9	211
501 tys. i więcej mieszk.	31	61	8	134
Wykształcenie				
Podstawowe	41	47	12	312
Zasadnicze zawodowe	39	50	11	263
Średnie	31	60	9	399
Wyższe	41	57	3	97
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	44	53	3	78
Prac. umysł. niż. szczebla	33	58	9	109
Pracownicy fiz.-umysł.	27	64	9	93
Robotnicy wykwalifikowani	40	50	10	118
Robotnicy niewykwalifik.	33	58	9	40
Rolnicy	45	36	20	64
Pracujący na własny rach.	27	57	17	50
Bierni zawodowo				
Renciści	47	43	10	112
Emeryci	44	50	5	195
Uczniowie i studenci	28	63	9	71
Bezrobotni	30	58	12	89
Gospodynie domowe i inni	23	59	18	52
Pracuje w:				
sferze budżetowej	43	51	6	123
sekt. państw., publicznym	30	65	6	112
sp. właśc. pryw. i państwa	30	56	14	102
sekt. pryw. poza rolnict.	32	56	12	167
prywatnym gosp. rolnym	50	32	18	72
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	37	55	8	171
276 - 399	44	42	15	131
400 - 549	39	54	7	252
550 - 799	39	54	8	155
Powyżej 799 zł	27	60	13	151
Ocena własnych war. mater.				
Złe	34	58	8	358
Średnie	42	49	9	466
Dobre	30	56	13	248
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	72	25	3	73
Raz w tygodniu	46	43	11	541
1-2 razy w miesiącu	34	54	12	162
Kilka razy w roku	15	76	9	192
W ogóle nie uczestniczy	9	87	4	102
Poglądy polityczne				
Lewica	22	71	7	285
Centrum	33	58	8	265
Prawica	52	37	11	289
Trudno powiedzieć	40	46	14	229